

Datum van inontvangstneming : 07/11/2022

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-610/22 - 1

Zaak C-610/22

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

23 september 2022

Verwijzende rechter:

Tribunale di Pistoia (Italië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

27 augustus 2022

Verzoekende partij:

QX

Verwerende partij:

■■■■■■ s.p.a.

[omissis]

Tribunale di Pistoia

[omissis]

De rechter [omissis]

in de [omissis] zaak

QX [omissis]

VERZOEKER

tegen

■■■■■■ s.p.a. [omissis]

VERWEERSTER

dient bij het Hof van Justitie van de Europese Unie krachtens artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie een

VERZOEK OM EEN PREJUDICIËLE BESLISSING

in over de juiste uitlegging van richtlijn 87/102/EEG, met name de artikelen 3 en 14 daarvan, om de volgende

REDENEN

I. Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

QX heeft bij de Tribunale di Pistoia (rechter in eerste aanleg Pistoia, Italië) beroep ingesteld in verband met een persoonlijke lening (overeenkomst nr. 049405486) die hij op 7 maart 2011 met ██████████ s.p.a. heeft afgesloten voor een bedrag van 35 054,28 EUR (inclusief rente en bijkomende kosten), af te lossen in 36 maandelijkse termijnen van 973,73 EUR [*omissis*] [*informatie over de aflossing*]. Hij stelt dat het in de overeenkomst vermelde jaarlijkse kostenpercentage (hierna: „JKP”) van 8,94 % lager is dan het daadwerkelijk op de overeenkomst toegepaste percentage van 11,017 %, en heeft daarom verzocht om „*vast te stellen dat verweerster in werkelijkheid een hoger rentepercentage heeft toegepast dan het in de overeenkomst als JKP vermelde percentage, hetgeen duidelijk in strijd is met artikel 125 bis van de zogeheten Testo unico bancario (decreto legislativo nr. 385/1993, Testo unico delle leggi in materia bancaria e creditizia)* (wetsbesluit nr. 385/1993, gecoördineerde tekst van de wetten op het bank- en kredietwezen; hierna: „TUB”) en artikel 1284 c.c. (burgerlijk wetboek) [,] artikel 117, lid 6, [en artikel] 121, lid 1, onder c), TUB” en verweerster bijgevolg te veroordelen om hem de bedragen te restitueren die hij heeft betaald „*als contractueel overeengekomen rente ten belope van 11 218,36 EUR exclusief de verschuldigde rente tegen het in het jaar vóór de financieringsdatum geldende opbrengstpercentage van BOT’s (schatkistbiljetten) als bedoeld in artikel 125 bis TUB, vermeerderd met wettelijke rente vanaf de afzonderlijke betalingen tot het werkelijke aflossing, waarbij de samengestelde rente per jaar wordt berekend*”. Dit vorderde hij op grond van artikel 125 bis TUB, dat in lid 6 bepaalt: „*Bedingen in de overeenkomst betreffende voor rekening van de consument komende kosten die in strijd met artikel 121, lid 1, onder e), niet of onjuist zijn inbegrepen bij het JKP dat in de overeenkomstig artikel 124 opgestelde documentatie wordt bekendgemaakt, zijn nietig. [//] De nietigheid van het beding leidt niet tot nietigheid van de overeenkomst.*”

██████████ s.p.a. heeft tijdens de procedure verweer gevoerd, waarbij zij onder andere betwistte dat artikel 125 bis TUB op de onderhavige zaak van toepassing is, voor zover daarin is bepaald dat contractuele bedingen nietig worden verklaard in geval van een onjuiste vermelding van het JKP, dat wil zeggen, indien in de overeenkomst een ander JKP is vermeld dan dat wat tijdens de contractuele relatie daadwerkelijk is toegepast – wat verzoeker verweerster verwijt. Deze bepaling is

██████████

namelijk in werking getreden na de ondertekening van de aan de orde zijnde leningsovereenkomst (7 maart 2011), aangezien zij is ingevoerd bij decreto legislativo n. 141/2010 – *Attuazione della direttiva 2008/48/CE relativa ai contratti di credito ai consumatori, nonché modifiche del titolo VI del testo unico bancario (decreto legislativo n. 385 del 1993) in merito alla disciplina dei soggetti operanti nel settore finanziario, degli agenti in attività finanziaria e dei mediatori creditizi* [wetsbesluit nr. 141/2010 betreffende de uitvoering van richtlijn 2008/48/EG inzake kredietovereenkomsten voor consumenten, alsmede wijziging van titel VI van de testo unico bancario (wetsbesluit nr. 385 van 1993) ter zake van de regelgeving voor personen die werkzaam zijn in de financiële sector, financiële tussenpersonen en kredietbemiddelaars][,] dat voor financiële tussenpersonen na de vaststelling van de secundaire uitvoeringswetgeving op 1 juni 2011 in werking is getreden [omissis]. Deze regeling is derhalve op grond van het algemene beginsel van niet-terugwerkende kracht van wetten niet van toepassing op overeenkomsten die vóór die datum zijn gesloten, zoals die welke in de onderhavige zaak aan de orde is.

In replek op het verweer van kredietgever ██████████ s.p.a. heeft verzoeker, onder andere en voor zover in casu van belang, aangevoerd dat in het „oude” artikel 124 TUB – in de versie die gold vóór de inwerkingtreding van artikel 125 bis TUB en dus zonder meer van toepassing is op de leningsovereenkomst [van] 7 maart 2011 – een van de nietigheidsgonden betrekking heeft op de onjuiste vermelding van het JKP in de overeenkomst, ook al staat dat er niet met zoveel woorden. Volgens lid 5 van artikel 124 TUB, in de versie die gold vóór de wijzigingen van decreto legislativo nr. 141/2010, werden contractuele bedingen namelijk van rechtswege vervangen (volgens de criteria van artikel 124, lid 5, TUB) indien zij „ontbraken”, maar ook indien zij „nietig” waren, terwijl in lid 2 daarvan als een van de gegevens die in de consumentenkredietovereenkomst moeten worden vermeld, het JKP werd genoemd (onder c).

Voor de beslechting van het bij de nationale rechter ingeleide geding is het derhalve van wezenlijk belang om vast te stellen of het feit dat in een overeenkomst een onjuist JKP is vermeld (dat wil zeggen, een ander JKP dan dat wat tijdens de looptijd van de overeenkomst daadwerkelijk is toegepast) een grond voor nietigheid van het betrokken contractuele beding kan vormen, met als gevolg dat de vervangende wettelijke criteria voor de berekening van de rente van rechtswege ook worden toegepast in het tijdvak waarin het „oude” artikel 124 TUB nog van toepassing was, dat wil zeggen vóór de inwerkingtreding van artikel 125 bis TUB[,], waarin de onjuiste vermelding van het JKP daarentegen uitdrukkelijk wordt genoemd als grond voor nietigheid van het betrokken contractuele beding.

II. Motivering van de prejudiciële verwijzing krachtens artikel 267 VWEU

Gelet op het voorgaande, en mede gelet op het feit dat de nationale rechtspraak duidelijk verdeeld blijft over de hierboven uiteengezette rechtsvraag¹, moet artikel 124 TUB, in de versie die gold vóór de inwerkingtreding van decreto legislativo nr. 141/2010, worden uitgelegd in overeenstemming met de onderliggende ratio legis.

En aangezien artikel 124 TUB, in de versie die gold vóór de inwerkingtreding van decreto legislativo nr. 141/2010, was vastgesteld ter uitvoering van richtlijn 87/102/EEG van de Raad van 22 december 1986 betreffende de harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake het consumentenkrediet, lijkt het passend en opportuun om gebruik te maken van het door artikel 267 VWEU geboden instrument teneinde het Hof van Justitie van de Europese Unie te verzoeken om uitlegging van voornoemde richtlijn 87/102/EEG, en met name te vragen of het voorschrift van artikel 14, lid 2, van richtlijn 87/102/EEG dat de lidstaten „[er]op toe[zien] dat de door hen ter uitvoering van deze richtlijn vast te stellen bepalingen niet kunnen worden omzeild door een overeenkomst een bijzondere vorm te geven” uitsluitend betrekking heeft op het niet vermelden van het JKP in de overeenkomst of ook op de onjuiste vermelding daarvan.

III. Toepasselijke bepalingen

- Italiaans recht

Artikel 124 van decreto legislativo nr. 385/1993 van 1 september 1993, „*Testo unico delle leggi in materia bancaria e creditizia*” (G.U. nr. 230 van 30 september 1993, gewoon supplement nr. 92), in werking getreden op 1 januari 1994

„Artikel 124 (Overeenkomsten)

1. *Artikel 117, leden 1 en 3, is van toepassing op kredietovereenkomsten voor consumenten.*

2. ***In kredietovereenkomsten voor consumenten wordt het volgende vermeld:***

a) *het te financieren bedrag en de wijze van financiering;*

b) *het aantal termijnen, en het bedrag en de vervaldatum van elk daarvan;*

c) ***het JKP;***

d) *een opgave van de analytische voorwaarden waaronder het JKP eventueel kan worden gewijzigd;*

¹ [omissis] [nationale rechtspraak van feitenrechters waarin is geoordeeld dat het beding in geval van onjuiste vermelding van het JKP nietig wordt verklaard].

■■■■■

e) *het bedrag van en de grond voor de kosten die van de berekening van het JKP zijn uitgesloten. Indien die kosten niet nauwkeurig kunnen worden vastgesteld, moet een realistische schatting worden gegeven. Kosten die dat bedrag overschrijden mogen niet aan de consument in rekening worden gebracht.*

[omissis]

3. *Naast de in lid 2 vermelde gegevens moeten kredietovereenkomsten voor consumenten die betrekking hebben op de aankoop van bepaalde goederen of diensten, op straffe van nietigheid, het volgende bevatten:*

a) *een analytische beschrijving van de goederen en diensten;*

b) *de prijs bij contante betaling, de bij de kredietovereenkomst bedongen prijs en het bedrag van de eventuele aanbetaling;*

c) *de voorwaarden voor de overdracht van het eigendomsrecht, indien de eigendom niet onmiddellijk overgaat.*

4. *Aan de consument mogen uitsluitend op grond van uitdrukkelijke contractuele bepalingen bedragen in rekening worden gebracht. Bedingen waarin voor de vaststelling van de toegepaste economische voorwaarden naar gebruiken wordt verwezen, zijn nietig en worden als ongeschreven beschouwd.*

5. *Indien contractuele bedingen ontbreken of nietig zijn, worden zij van rechtswege vervangen volgens de volgende criteria:*

a) *het JKP is gelijk aan de minimale nominale rentevoet van schatkistbiljetten met een looptijd van een jaar of andere soortgelijke effecten die eventueel door de minister van Economie en Financiën [omissis] kunnen worden gespecificeerd en in de twaalf maanden voorafgaand aan de datum van de overeenkomst zijn uitgegeven;*

[omissis].”

[Louter ter vergelijking wordt de tekst weergegeven van artikel 125 bis TUB die is ingevoerd bij decreto legislativo nr. 141/2010 van 13 augustus 2010, [omissis]

„Artikel 125-bis (Overeenkomsten en mededelingen)

[omissis] [voor de onderhavige zaak niet relevante bepalingen]

5. *Aan de consument mogen uitsluitend op grond van uitdrukkelijke contractuele bepalingen bedragen in rekening worden gebracht.*

6. *Bedingen in de overeenkomst betreffende voor rekening van de consument komende kosten die in strijd met artikel 121, lid 1, onder e), niet of onjuist zijn inbegrepen bij het JKP dat in de overeenkomstig artikel 124 opgestelde documentatie wordt bekendgemaakt, zijn nietig.*

De nietigheid van het beding leidt niet tot nietigheid van de overeenkomst.

7. *Indien de daarop betrekking hebbende contractuele bedingen ontbreken of nietig zijn:*

a) *is het JKP gelijk aan de minimale nominale rentevoet van schatkistbiljetten met een looptijd van een jaar of andere soortgelijke effecten die eventueel door de minister van Economie en Financiën kunnen worden gespecificeerd en in de twaalf maanden voorafgaand aan de datum van de overeenkomst zijn uitgegeven. De consument is geen andere bedragen als rente, provisie of andere kosten verschuldigd”.*

[omissis] [voor de onderhavige zaak niet relevante bepalingen]

- Unierecht

Richtlijn 87/102/EEG van de Raad van 22 december 1986 betreffende de harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake het consumentenkrediet (PB L 42 van 12.2.1987, blz. 48-53)

- negende overweging: *„Overwegende dat de consument adequate informatie moet ontvangen over de kredietvoorwaarden en -kosten en over zijn verplichtingen; dat deze informatie onder andere betrekking moet hebben op het jaarlijkse kostenpercentage voor het krediet of, bij gebreke daarvan, op het totale bedrag dat hij aan krediet moet betalen; dat, zolang geen besluit is genomen betreffende een communautaire methode of methoden voor de berekening van het jaarlijkse kostenpercentage, de lidstaten de bestaande methoden of gebruiken voor de berekening van dit percentage moeten kunnen handhaven, of, zo dit onmogelijk is, bepalingen moeten opstellen om het totale kostenpercentage van het krediet voor de consument aan te geven”;*

- tiende overweging: *„Overwegende dat de voorwaarden van de kredietovereenkomst ongunstig kunnen zijn voor de consument en dat een betere bescherming van de consumenten kan worden bereikt door het geven van bepaalde voorschriften die voor alle kredietvormen gelden”;*

- vijftiende overweging: *„Overwegende dat vermelding van de kosten van het krediet in de reclame en in de bedrijfsruimte van de kredietgever of kredietbemiddelaar de consument de vergelijking tussen de verschillende aanbiedingen kan vergemakkelijken”;*

- zestiende overweging: *„Overwegende dat de bescherming van de consument voorts nog wordt vergroot, indien de kredietovereenkomsten schriftelijk worden aangegaan en bepaalde minimumgegevens met betrekking tot de contractvoorwaarden bevatten”;*

- vierentwintigste overweging: *„Overwegende dat kredietovereenkomsten niet ten nadele van de consument mogen afwijken van de bepalingen die ter uitvoering*

■■■■■

van deze richtlijn zijn aangenomen of die met de bepalingen daarvan stroken; dat deze bepalingen door de wijze waarop de kredietovereenkomsten worden opgesteld, niet mogen worden ontdoken”;

- artikel 3

„Onverminderd de bepalingen van richtlijn 84/450/EEG van de Raad van 10 september 1984 betreffende het nader tot elkaar brengen van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake misleidende reclame alsook de regels en beginselen inzake oneerlijke reclame moet in iedere reclamemededeling, en in ieder aanbod dat in bedrijfsruimten is aangebracht, waarin iemand zich bereid verklaart krediet te verlenen of te bemiddelen bij de totstandbrenging van kredietovereenkomsten en waarin de rente of enige andere cijfers worden genoemd met betrekking tot de kosten van het krediet, door middel van een representatief voorbeeld indien andere methoden niet uitvoerbaar zijn, **ook het jaarlijkse kostenpercentage worden aangegeven**”;

- artikel 4

„1. Kredietovereenkomsten worden schriftelijk aangegaan. De consument ontvangt een exemplaar van de schriftelijke overeenkomst.

2. De schriftelijke overeenkomst bevat:

a) **een opgave van het jaarlijkse kostenpercentage;**

b) *een opgave van de voorwaarden waaronder het jaarlijkse kostenpercentage kan worden gewijzigd.*

Wanneer het niet mogelijk is het jaarlijkse kostenpercentage aan te geven, moet de consument in de schriftelijke overeenkomst behoorlijk worden voorgelicht. Deze voorlichting moet ten minste de in artikel 6, lid 1, tweede streepje, voorgescreven gegevens bevatten.

3. *De schriftelijke overeenkomst moet voorts de andere essentiële contractvoorwaarden bevatten.*

Bij wijze van voorbeeld is in de bijlage van deze richtlijn een lijst opgenomen van voorwaarden die de lidstaten als zijnde essentieel, verplicht kunnen stellen voor de schriftelijke overeenkomst”;

- artikel 14

„1. De lidstaten dragen er zorg voor dat de kredietovereenkomsten niet, ten nadele van de consument, afwijken van de bepalingen van het nationale recht die uitvoering geven aan of overeenstemmen met deze richtlijn.

2. De lidstaten zien er verder op toe dat de door hen ter uitvoering van deze richtlijn vast te stellen bepalingen niet kunnen worden omzeild door een

overeenkomst een bijzondere vorm te geven, met name door het kredietbedrag over verschillende overeenkomsten te verdelen.”

IV. Prejudiciële vraag

Tot slot wordt het Hof van Justitie van de Europese Unie krachtens artikel 267 VWEU verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende uitleggingsvraag: „Moeten de artikelen 3, 4 en 14 van richtlijn 87/102/EEG aldus worden uitgelegd dat het voorschrift van artikel 14, lid 2, van deze richtlijn volgens hetwelk de lidstaten ‚[er]op toe[zien] dat de door hen ter uitvoering van deze richtlijn vast te stellen bepalingen niet kunnen worden omzeild door een overeenkomst een bijzondere vorm te geven’ uitsluitend betrekking heeft op het niet vermelden van het JKP in de overeenkomst of ook op de onjuiste vermelding daarvan?”

Pistoia, 27 augustus 2022

[omissis]